

Chryścijanskaja

Dumka

BIEŁARUSKI KATALICKI DWUTYDNIOWIK

№ 6 (132).

Wilnia, 20 sakawika 1937 h.

 Hod X.

PRAZ CIARPIEŃNIE — DA ŬSKRAŠEŃNIA

Hetyja słowy wyrażajuc zmiest abrazika, jaki my wyšej prad saboj bačym. Na im Chrystus, na haławie jakoħa cierniewaja karona, a ũ ruce traścina — žniawaźliwaja znaki Jaħo Waładarstwa. Heta pačatak fizyčnych i maralnych ciarpieńniaŭ Chrystusa. Nieŭzabawie pa hetym nastupić kryħowaja daroħa i śmierć na Kryħy. Tut uħo najwyšejšaja stupień Jaħo ciarpieńniaŭ, ale tut i najwyšejšaja tajnica Jaħo maħutnaści i sławy. Praz śmierć na Kryħy pryħšo ũskrašeńnie Chrystusa.

I Biełaruski Narod, jaki maje swaje ciarpieńni i kryħy, niachaj tak z ich karystaje, kab jany wiali jaħo tak-ħa da pieramoħi i ũskrašeńnia!.

Ab patryjatyźmie

(U dzień 25.III.).

25.III.18 h. Rada Biełaruskaj Narodnaj Respubliki ũ Miensku abwieścila Biełarus niezaleźnaj dziarħawaj. Praŭda, zdabyć hetaj niezaleźnaści nie ũdałosia, adnak biełaruski narod dzień 25.III. ũwaħaje swaim nacyjanalnym ũwiatam i koħny hod, jak moħa, tak jaħo ũwiatkuje. I dobra robić, bo-ħ hetaje ũwiata pry-paminaje jamu ab najwyšejšym biełaruskim nacyjanalnym Ideale—ab samastojnaści biełaruskaha Narodu — i zaachwočwaje jaħo da pracy dla henaħa Idealu.

Woś-ħa, chočuħy ũšanawać dzień 25.III, paũwiačajem jamu hetych niekalki dumak ab patryjatyźmie, ũto aħnačaje: luboŭ swajej Baħkaũũũčyny, luboŭ swajħo Narodu.

Nie pryħnaje patryjatyźmu **kamunizm**. Heta nawuka koħny narod uwaħaje nie jak ũwiedamuħu duchowa cełaśc, ale jak masu ludziej, zloħanuħu z supiarečnych sabie klasaŭ. I zatym kamunizm nie lubowi baħkaũũũčyny nawučaħe, a klasawaj baraħby.

Pahanski nacyjanalizm, jaki siańnia nazywajuć aħulna **faħyźmam**, pryħnaje patryjatyźm, ale pamyłkowa jaħo

aceńwaje. Hetki nacyjanalizm narod uwaŭžaje za niejkaha jak-by baŭka, jakomu pawinna służyć usio: i słabiejšy ad jaho narod susiedni, i relihija, i sumleńnie, i praca pakryūdžanych klasaŭ.

Jość jašče cely rad admie-naŭ niby patryjatyizmu, jaki adnak patryjatyzmam praūdziwym tak-ža nie žjaŭlajecca. Tak napr. niekatoryja patryjatyzmam nazywajuc **luboŭ da miesca swajho naradžeńnia** i da ŭsiaho taho, siarod čaho jany rašli, hadawalisia i żywuć siańnia. Ale hetki „patryjatyzm“ majuc i žwiaraty. Praūdzu kaŭža naŭš Wialiki Fr. Skaryna: „Ad pryrody žwiery, što chodziać u pustyni, znajuc jamy swaje, ptuški, što lotajuc pa pawieTRY, wiedajuc hnozdy swaje, ryby, što plawajuc u morach i rekach, čujuc wiry swaje“.

lnšyja-ž uznoŭ najlepšym patryjatyzmam uwaŭžajuc **wiedu** ab swaim narodzie (historyja, litaratura, mastactwa, narodnaja socyjalohija, palityka i h. d.) i **pracu** dla jaho ŭ halinach tej-ža wiedzy. Peŭnie-ž, hetki patryjatyzm wyšejšy ad papiaredniaha, ale nia jość jašče patryjatyzmam

poŭnym i praūdziwym. Koŭnamu jasna, što hetki patryjatyzm lohka moŭža wyradzicca ŭ šowinizm (nienawiść da inšych narodaŭ), kryūdzu hramadzian i słabiejšych klasaŭ i ahułam u škodnaje dla hramadzkaaha dabra samalubstwa.

I tolki **chryścijanstwa** wuča nas praūdziwa i poŭna, jak treba adnosicca da swajej Baćkaŭščyny i jak jaje naleŭža lubić.

Chryścijanstwa ŭ fakcie isnawańnia koŭnaha narodu bača twareńnie Boha i Bohu, jak najwyšejšaj Woli i Mudrašci, jaho padparadkawaje. Chryścijanstwa takim čynam, zhodna i z našym pryrodnym rozumam i pačućciom, pryznajaje i nawat zahadwaje luboŭ Baćkaŭščyny, ale heta musić być u zhodzie z ahułnym Boŭžym zahadam lubowi Boha i bliźniaha, a tak-ža ŭ zhodzie z Najwyšejšaj Boŭžaj Sprawiad-

liwašciaj i Mudrašciaj: **suum cuique** — koŭnamu swajo. Krynicaj-ža hetkaj praūdzy ab patryjatyźmie jość Wanelija i ahułam chryścijanskaja nawuka.

Hetki chryścijanski patryjatyzm nie pieraškadzaje, a pamahaje pakryūdžanym adzinkam i klasam u koŭžnym narodzie barocca i zdabywać swaje sprawiadliwyja prawy, hetki chryścijanski patryjatyzm nie pieraškadzaje, a pamahaje roznyh narodam wyzwalacca z paniawoleńnia, zdabywać sabie niezaleŭžnašć i ŭkladać swajo suŭžycio z susiednimi narodami sprawiadliwa i pryjana.

Woš-ža i my Bielarusy pawinny lubić swoj narod, ale pawinny jaho lubić najlepš: tak, jak wuča nas niepamyl-ny, najmudrejšy naŭš Boŭży Wučyciel Chrystus...

Daŭžniki! Nie zabywajciesia ab prysyłcy naleŭžnych nam za „Chr. Dumku“ hrošaŭ! Najwyhadniej pierasyłać „razrachunkowymi pierakazami“, jakija daŭčajucca ŭ našaj hazecie, abo jakija moŭžna dastać na koŭnaj poščie pa adnym hrošu za štuku. „Razrachunkowymi pierakazami“ hrošy likam nia bolš jak 15 zał. pierasyłajucca zusim darma.

Red. „CHR. DUMKI“.

Ad. Stankewič.

Mahnušeŭski i Babroŭski. ⁵⁾

(Da wytokaŭ bielaruskaaha adradžeńnia).

I.

Mahnušeŭski.

(Praciah).

Artykuł A. J. „Ab maładym paecie z Krošyna“ papieradŭžaje fatahrafija, pad jakoj napisana: Ks. Mahnušeŭski. Z wopratki moŭžna sudzić, što heta byŭ rymaska-katalicki manach daminikanin. Praz uwa-hu na toje, što A. J. ŭ swaim artykule ab asobie Mahnušeŭskaha: ab jaho nacyjanalności i ab jaho pachodŭžanńi i h. d. nie padaje ničoha, a sudziačy z fatahrafii, što heta byŭ daminikanin, — ja rabiŭ siakija-takija došledy ŭ adpawiednych drukawanych krynicach, datyčacych Zakonu Ajcoŭ Daminikanaŭ, kab znajści što dakładniejšaje ab Mahnušeŭskim.

Wialikaja maja byla radašć, kali ŭ kniŭžcy „Wia-domošci o dominikanach prowincyi litewskiej“ (Wo-lyniak, cz. I, Kraków 1917) na bač. 243 znajšoŭ ja proŭwišća daminikanina Mahnušeŭskaha, pa imieni Maciej, jaki radziŭsia 1761 h., zakonnikom stašsia

ŭ 1781 h., byŭ staršym zakonu ŭ Werkach pad Wilniaj (Kalwaryja): 1798—1801 i ad 1810 aŭ da šmierci 25.VII.1839 h.

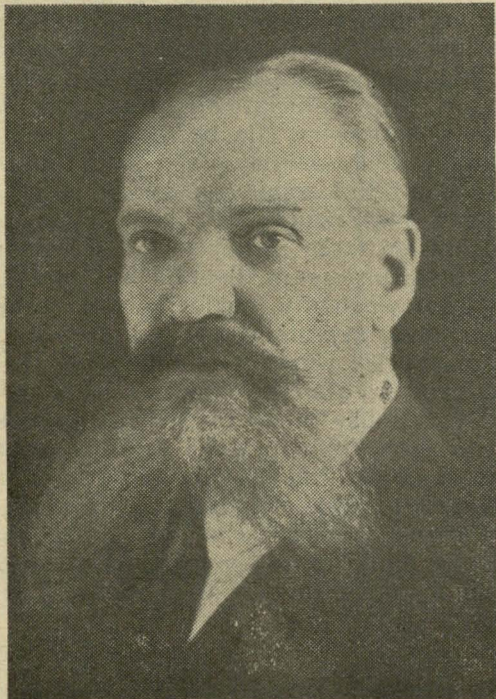
Radašć adnak maja aštyła, kali ja hetyja wiestki ab Mahnušeŭskim, uziatyja ŭ Wołyniaka, paraŭnaŭ z wiestkami ab im u Janułajtisa. Pawodle Wo-lyniaka: Maciej Mahnušeŭski nia byŭ u Werkach i niawiedama dzie byŭ, a znača moh być u Krošynie, ad 1801 da 1810 i pamior 25.VII.1839, a pawodle Janułajtisa: Mahnušeŭski byŭ u Krošynie miŭž inšym u 1828 h., kali adbywałasia šledztwa ŭ sprawie Paŭluka Bachryma, i pamior u tym-ŭža 1828 h. 24.XII. Pawodle Wołyniaka Mahnušeŭski pamior, majučy 78 h. (1839 — 1761), a pawodle Janułajtisa — 70.

Słowam, paŭstaje pytańnie, ci Mahnušeŭski, z pad jakoha apieki wyjšaŭ pieršy bielaruski siaslanski paet Paŭluk Bachrym, — heta toj samy Maciej Mahnušeŭski, što praz doŭhija hady byŭ staršym daminikanem u Werkach pad Wilniaj?

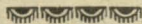
Jak bačym z wyšejskazanaha, na pytańnie heta treba bylo b adkazać, što heta roznyja asoby. Adnak, nia majučy pad rukoj tych dakumentaŭ, jakimi karystašsia Janułajtis i nie prašladziŭšy ŭsia-

† P. KREČEŪSKI

Apošni Staršynia Rady Bielaruskaj Narodnaj Respubliki.

Radziŭsia ũ Kobrynskim paw. Skončyŭ Wilenskuju Duchoŭnuju Prawasłaŭnuju Seminaryju. Byŭ wučycielem u Barysawie. Na ũsiebielaruskim žjezdzie ũ 1917 h. wybrany siabram Rady žjezdu, u 1918 h. špiarša ministr pieršaha bielaruskaha ũradu, pašla sakretar Rady Biel. Narodn. Respubliki, a ũ 1919 h staršynia hetaj Rady: staršynioj Rady BNR astawaŭsia da śmierci. Pamior na emihracyi ũ 1928 h. u Prazie.

ho ŭcicia i dziejnaści Macieja Mahnušeŭskaha, ad rašučaha ćwierdźańnia ab ich tożsamaści ci roznaści naleŭa ũstrymacca.

Pry hetym adnak naleŭa jašće zaŭwaŭć, što aficyjalnaje stanowišča staršaha daminikanaŭ u Werkach mahlo i nie pieraškadŭać faktyčna prabywać na prawincyi, napr. u Krošynie, i spaŭniać abawiazki probaršča, majućy — ab čym ćwierdzić Janułajtis, — zastupnika ũ asobie wikaraha ks. Pija Harbačeŭskaha. Tym bolš heta byŭ mahčymym, što ad napoleonaŭskaj u nas wajny, ad 1812 h. i aŭ da akančalnaha skasawańnia Zakonu Damini kanaŭ u 1844 h., zakon hety ahułam byŭ duŭa padupaŭšy i ũ takich napr. Werkach, dzie Mahnušeŭski ličyŭsia tady staršym, bylo ũ niekatorych hadoch, jak ćwierdzić Wołyniak, usiaho tolki pa niekalki zakonnikaŭ. Kirawać imi moh Mahnušeŭskaha zastupnik, a jon sam z tytułam staršaha (superior), moh pracawać u narodnaj huščy.

Za hetym pramaŭlaje tak-ŭa i toje, što jak padaje toj-ŭa Wołyniak, Maciej Mahnušeŭski aprača staršynstwa nad daminikanami ũ Werkach, mieŭ tytuł: „praedicator generalis“ (haŭoŭny prapawiednik), „Pater seu Doctor Provinciae“ (ajciec abo dok-

światy Bazyl.

Čym jość Benedykt na Zachadzie, tym Bazyl na chryścijanskim ũschodzie. Adzin i druhi — heta wialikija arhanizatary duchoŭnaha klaštarnaha ŭcicia, katorych radaj, nawukaj, prykladam i cnotaj ŭyli z rodu ũ rod, na praciahu mnohich stalećciaŭ, chryścijanskija narody. Historyja nazwała Bazyla Wialikim. Bo i sapraŭdy, usia jaho dziejnaść ŭciciowaja prajaŭlaje saboj niezwyčajnuju mahutnaść ducha.

Bačkaŭščynaj Bazyla byŭa Kapadocyja, adna z prawincyjaŭ Azii Mienšaj, u ciapierašniaj Turcyi. ŭyŭ tam kališ hrecki narod, slaŭny z dawien-daŭna swajej bahataj kulturaj. Najbolšaj slawaj ciešyŭsia horad Ateny, dzie byŭa akademija nawuk, adkul pramierni kultury siahali dałoka pa cełym hreckim krai. Tut my bačym i Bazyla maładym studentam, prahawita šukajućym krynic wiedzy. Spadruŭyŭsia jon u Atenach z Ryhoram z Nazyjanzu, pašla slaŭnym wučonym i patryjarcham hreckim. Adzin i druhi ũsiej moładzi byli świetłym prykladam pracy i česnaści. Raskazwajuć ab ich, što sa swajho pamieškańnia znali tolki dŭwie darohi: adnu ũ akademiju, druhuju ũ kaścioł. U akademii ŭzbahaćwali swoj rozum wiedaj, u kaściele sercy swaje ŭpryhoŭwali luboŭju Boŭaj, cnotaj.

Pa skančeńni akademii ścieŭki ŭcicia ichniaha razyŭšliŭsia i tolki ad času da času zychodziliŭsia miŭ saboju dzieła ŭzajemnaha padtrymańnia ducha.

Bazyl adbywaje dałokuju padaroŭ u pustyni Ehiptu, Palestyny, kab pabaćyć, jak ŭywuć tyja, katorym waneličnaja rada stałasia formaj daskanalnah ŭcicia. „Pradaj usio, daj biednym i idzi za mnoju“...

Wiarnuŭšyŭsia nazad u swoj kraj, Bazyl zawioŭ spolnaje klaštarnaje ŭcicio, prydajućy adnak jamu

tar prawincyi) i da taho ũ Werkach byŭ sabraŭšy bahatuju i cennuju biblijateku. Z hetaha widać, što Maciej Mahnušeŭski byŭ čalawiekam świetłym, lubiaćym praświetu i nawuku, jak heta pradstaŭlaje i Janułajtis.

Adno tolki wyrazna na pieraškodzie tożsamaści Macieja Mahnušeŭskaha z Werak i Mahnušeŭskaha z Krošyna staić rozny hod śmierci ũ Wołyniaka i ũ Janułajtisa.

Akančalnaje takim čynam wyrašenie hetaj sprawy pakidajem tym, što pašla nas buduć da jaje bracca.

Wieršy Paŭluka Bachryma.

Znajomiaćyŭsia na padstawie artykułu A. Janułajtisa z Mahnušeŭskim, paznajomiliŭsia my i z pieršym bielaruskim sialanskim paetam Paŭlukom Bachrymam. Adnak niemahčyma bliŭeŭšaje znajomstwa z im biez paznańnia jaho wieršaŭ. Dyk pryhledziŭsia da ich, ũsich wieršaŭ wiedamych i jakija naŭy historyki pryypiswajuć Bachrymu jość try: „Zahraj, zahraj, chłopča mały“, „Hutarka Daniły z Őciapanam“ i „Razmowa pana z muŭykom“.

Pieršy wierš A. Janułajtisa spatkaŭ u uspom-

charakter bolš hramadzki. Zakońniki jaho heta ũžo nia pustelniki adarwanyja ad ũžycia, — jany ũtrymliwajuć ũywaju lučnašć z narodam: budujeć školy, špitali, uzhadoŭwajuć moładź, apiakujucca chworthy, niaščasnymi. Pad mudrym kiraŭnictwam Bazyla ũžycio hetkaje bujna razrastašia. Tut jon akazašia nia tolki dobrym arhanizataram, ale i ũmielým uzhadawaŭcam, znajučým dobra dušu ludzkuju ũ jaje zdolnašćiach i słaabašćiach. Manacham swaim pakinuŭ Bazyl napisanyja im bahatyja ũmiestam rehuły duchoŭnaha ũžycia, katorych wartašć nie asłabiejie nikoli. Bazyljanskija klaštary z wieraj i hrecim abradam pierajšli ũ inšyja narody, dzie spaŭniali i spaŭniajuć ušćiaž swaju rol u Chrystowym kašćiele.

Usim bylo jasna, što pašla śmierci biskupa ũ Cezarei nihto druhi nia byŭ tak padchadziačým na toje wysokaje stanowišća, jak Bazyl. Prynaiŭšy z woli Boŕaj hetak waŕny abawiazak, musiŭ ciapier Bazyl značna pašyryć i kruh dziejnašći swajej. Historyja ũwiedčyć, što redka dzie jaki pastyr hetak waŕna i hlyboka wyjašniaŭ nawuku chryšćijanskuju awiečkam swaim, jak Bazyl. abo ũžnoŭ chto-b tak śmieła, adwaŕna baraniŭ ich prad napašćiaj zloha, jak jon!

Zdajecca, što zdabyŭšy swabodu, wiera chryšćijanskaja zusim uŕo spakojna mała raŕwuwacca dalej, tymčasam skolki jašće burnaj zawiaruchi praŕžyć joj pryjšłosia! Zaraz-ŕa ũ pieršych hadoch swabody pakazalašia aryjanskaja herezyja, pawodle ka-

toraj Chrystus nia byŭ Boham. Fałšywjaja nawuka achapiła skora badaj uwieš chryšćijanski świet. Zdarawiejšaja častka astałašia wiernaj praŭdzie, słaziejšyja pierajšli ũ aryjanizm.

Cezar Walens, prajaŕdŕajucy niejakk praz Kapadocyju, zaniaŭšia sam asabista sprawaj nawiarnuć Bazyla ũ aryjanstwa. Spačatku praz swajho pašlanca, a pašla i sam hręziŭ biskupu roznyimi wostryimi karami. Bazyl adnak stajaŭ ćwiorda pry swaim. Nia strašnaj jamu była kanfiskata majemašći, bo nia mieŭ jon bahactwa nijakaha. Nie bajaŭšia wyhnańnia, bo ũsiu ziamlu ličyŭ dalinaj płaču i horkim wyhnańniem. „Urešćie-ŕ Boh usiudy — kazaŭ — i z Boham nidzie nihto nie razlučyć.“ — „Nie adkazaŭ mnie hetak niwodzien jašće biskup!“ — „Bo peŭna ty z prawawiernym biskupam dahetul nie spatykaŭšia“. „U inšych sprawach my paslučmiany cezaru, ale ũ sprawie Boŕaj my niaŭstupliwy i nijakija pahrozy nas nia prymusiać wyračyšia praŭdy“.

Tymbolš z rašananaj adnioššia Walens da Bazyla, kali, zajšoŭšy ũ dzień ũwiatočny ũ kašćioł, ubačyŭ majestatyčnuju pawahu biskupa, adpraŭlajučaha nabaŕženstwa. Prakanaušia, što zmahacca z hetym čaławiekam jamu nie pad siłu. I choć, padburany aryjanami, raz-druhi chacieŭ usio-ŕ pakarać jaho, adnak spoŭnić taho jamu nie ũdałosia. Materyju pieramoh duch, a spakusu świetu moc łaski Boŕaj.

Ks. Dr. J. Rešeć.

Biełarusy ũ Francyi

U Francyi jošć bolš 35 tysiać biełaruskich emihrantaŭ rabotnikaŭ. Da letašniaha hodu nia bylo tam swajej biełaruskaj arhanizacyi i biełarusy byli rašćiarušanyja ũ roznych polskich, ukrainskich dy rasiejskich arhanizacyjach. Ale letaš paŭstała nakaniec swaja arhanizacyja: „Chaŭrus Biełaruskich Rabotnikaŭ u Francyi,“ centrala jakoha znachodziacca ũ Paryŕy.

Arhanizacyja maje charakter kulturna-ašwietny; meta jaje — sarhanizawać usich biełaruskich rabotnikaŭ u Francyi ũ wadnu mahutnuju arhanizacyju, kab hetym samym pierastaŭ nakaniec biełaruskimi rabotnik tulacca pa čuŕzych, a časta i waroŕych jamu arhanizacyjach. Arhanizacyja maje prawa zakłađać swaje filii — addziely pa ũsiej terytoryi Francyi. U hetym

hodzie ũ Centrali (Hieneralnaj Radzie) prybyło nowych aktyŭnych sił, i Chaŭrus pačynaje šyrokuju arhanizacyjnuju i kulturna-ašwietnuju pracu.

U Paryŕy wiaducca ũžo reularnaja kursy, meta jakich: padhatawać pracauńikoŭ dla biełaruskaj wioski — kooperataraŭ, wučyciołoŭ i naahuł arhanizataraŭ. „*Беларускі Леманік*“ № 2—3.

nienaj knizie (*Powiešć z czasu mojego...*), a dwa druhija pierajšli ũ narod i ad narodu ũ swaim časie zapisaŭ ich biełaruski etnograf M. Fedaroŭski.)*

Pieršy wierš apiawaje ciaŕkoje ũžycio padčas panšćyny. U im Bachrym apiswaje swajo ũlasnaje ũžycio. Bačku piašniarowaha zabili kijami, maci tuŕžyć, siastra płača, a jaho samoha krošynski pan zdaje ũ maskali. Wierš tworany na ład narodny, ale ũwiedča tak-ŕa i ab znajomstwie piešniara z wieršam intelihienskim. Jon dastawaŭ z biblijateki Ks. Mahnušeŭskaha paetyckija polskija twory, achwotna ich čytaŭ, pierapiswaŭ, wučyŭšia napamiać i takim sposabam pierachodziŭ da tworstwa ũlasnaha. Wierš „Zahraj, zahraj, chłopča“ napisany sapraŭdy paetyčna, z šćyrym pačućciom realnašći swajho pałaŕeńnia i z sumnym nastrojem.

Druhi wierš: „Hutarka Ściapana z Danilam“ składam swaim da pieršaha niepadobny, ale ũwies jaho ton i ũmiest prypaminaje pieršy. Wierš hety byŭ duŕa pašyryany ũ narodzie, jak rukapisny twor niawiedamaha aŭtara. M. Harecki ũ swajej litaratury dapuskaje mahčymašć, što Bachrym nie padpisaŭšia pad hetym wieršam nawat i mianiuškaj, ba-

*) „Lud Białoruski“ III, 14—18.

jučyšia panoŭ. Hety wierš šyroka apiswaje pryhonnickaje ũžycio biełaruskich sialan i čakaje skasawańnia panšćyny, jakoje niasie car. Charakterna, što pryhonnny sielanin naš nienawidzieŭ panoŭ, a da cara byŭ pryhilny i jamu wieryŭ. Heta ũwiedča ab poŭnym palityčnym biezprašwiećci ũ jahonym ũžyci.

Urešćie ũ trecim karocienkim wieršy „Razmowa pana z muŕykom“ malujecca rasplata sialan z panami pašla pryhonu.

Značęnie tworaŭ P. Bachryma ũ tym, što jany pajšli ũ narod i słowam swaim biełaruskim budzili nacyjanalnuju ũwiedamašć, a ũmiestam ũwiedamašć socyjalnuju. „Jon — praŭdu kaŕa ab Bachrymie Harecki — naš pieršy pišmieńnik z muŕykoŭ. Mieŭ usie zadatki, kab stacca biełaruskim ŕeŭčenkam, ale adsutnašć adukacyi i ũžyciowaje hniebieńnie tut pieramahli. Usioŕdyki swaim małašwiedamym i zadušanym słowam skazaŭ prociŭ ũniawahi i ũcisku i kinuŭ śled u historyi nacyjanalnaha i litaraturnaha adradŕeńnia.“*) A da hetaha treba dađać, što kali-b nie Mahnušeŭski, nie jaho luboŭ da narodu i praŭdy i nie jaho szkoła — nia mieła-b biełaruskaja historyja i takoha Bachryma, jakoha maje.

*) „Гіст. Бел. Літ. Вільня 1921, бач. 62.

W A S I Ł K I

Addziel dla dziecięj.

Siem radkoŭ.

Siem hadkoŭ, moj bracie, maješ,
siem hadkoŭ,
ŭ lementary pračytaješ
siem radkoŭ.

Ŭ wadnym, što Bielarus ty,
jak żywieš,
jak z kawalkam čornaj łusty
ty areš.

Treci budzie mo' ab piešni
hawaryć
i ab soncy, na pradwieśni
što haryć...

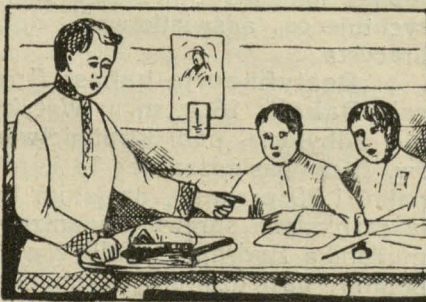
Piaty skaža ab kurhanach
niamala
i ab čym ziaziulka rana
kuwała.

Siomy skaža, što tak bolejš
nielha żyć,
na pałosach lepšu dolu
jak zdabyć...

Nawučysia, miły bracie,
siem radkoŭ;
pawidnieje nam u chacie —
mużykom.

Maksim Tank

Sakawik 1937 h.

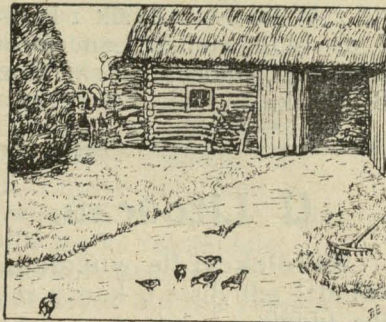
P R Y K A Z K I.

Ataŭka — siena prybaŭka, dy
nia ŭmieŭ skasić Saŭka.

Balawali, pokul hoły stali.

Bačka niachaj jedzieć arać, ja-
ho koni znajuć, a ja pajdu ŭ karė-
mu, mianie ludzi čakajuć.

Bača woka, dzie piačecca koka.

W i e r a b j i.

Za waknom na śniezie bačym —
Płojmaj skačuć wierabji.
Tnie maroz,—ściudziona biednym
I niama nihdzie jady.

Sabiarucca u hramadku,
Jak na wieča, jak na schod
I pabjucca za ziarniatka —
Jak adzin pyrchnuć na plot.

A ubačuć, što cikuje
šery kot adkulś na ich —
Ŭspałocham zawirujuć,
Ŭ pawietry ŭsie umih.

I ščabiečuć čyk-čyryki
La pawietki nad strachoj:
—Wychadzi, ty strach wialiki, —
—šery kot — wychodź na boj!

M. M.

Ž a r t y

Chitry Iwaś u kaaperatywie.

I waś. — Pačom hetyja cu-
kierki?

K r a m a r. — Šeść cukierkaŭ
za piac hrašoŭ!

I waś. — Aha! Dyk woś piac
budzie za čatry hrašy, čatry za
try, try za dwa, dwa za hroš, a
adna cukierka zadarnia. Kali laska,
dajcie mnie adnu cukierku.

Ŭ š k o l e.

Što heta takoje wada?

— Heta takaja ciakomina, ja-
kaja robicca čornaj, jak u joj pa-
trymaješ ruki.

Zaniapad Połackaha Kniaźstwa.

Pašla ŭpadku ŭ Połacku res-
publiki, wieča iznoŭ abrała sabie
kniazia Hetak pa čarzie kniażyli
tut jašče Minhajła, Ginwiłła, Ba-
rys, Wasilko i Bračysłaŭ. Bračy-
słaŭ byŭ astatnim kniazem z liza-
sławaha rodu, ale i Połackaje Kniaź-
stwa ŭžo ŭpadała. Pryčynaju he-
taha bylo z adnaho boku toje, što
mnoha bielaruskich kniazioŭ pad-
lehłych połackamu kniazju, pier-
stali jaho sluchać i ŭtwaryli swa-
je niezaležnyja kniaźstwy, a z dru-
hoha boku toje, što na Połackaje
kniaźstwa nacisnuli kryžanocy.

Iznoŭ-ža ŭ tym časie pačyna-
juć ŭžo arhanizawacca litoŭcy. Z
paasobnych bielaruskich kniazioŭ
—adnyja z imi wajujuć, druhija
lučacca i družać. Połackaje Kniaź-
stwa, naciśnienaje Kryžanoscami,
u 1307 hodzie taksama lučycca z
litoŭskaj dziaŕžawaj, jakaja takža
mnoha ciarpiela ad kryžackich
napadaŭ. Hetak pierastaje isna-
wać Połackaje Kniaźstwa, jak sa-
mastojnaje bielaruskaje kniaźstwa,
a tworycca nowaja bielaruska-li-
toŭskaja dziaŕžawa; upadaje Po-
lack, a jaho miejscu zajmaje Na-
wahradak, a paźniej Wilnia.

W. Jermałkowič.

Z A H A D K I.

Bajbak biažyć, aź bałachan ja-
ho dryžyć.

U lesie radziłasia, na wiasielle
zhadziłasia.

Haławu zjadziom, skurku pra-
dadziom, a kości na hać wykiniem.

Biełaruskaja chronika.

Apelacyja prakurora ũ sprawie „Bieł. Krynicy.“ Jak my ũžo padawali, Haradzki Sud „Bieł. Krynicu“ apraŭdaŭ. Woš-ža prakuror ad hetaha prysudu padaŭ apelacyju ũ Akružny Sud.

Koncert-Wiečar adbyŭsia 3.III ũ Wilenskaj Biełaruskaj Himnazii. Koncert prajšoŭ udačna. Wystupaŭ chor R. Šyrmy.

Litaraturnyja wiečary adbywajucca ũ kožnuju piatnicu, na jakich biełaruskija paety čytajuć swaje twory i adbywajucca ich krytyka.

Wybary ũ „Biełarusawiedzie.“ 13.III adbyŭsia hadawy schod i wybary nowych ũladaŭ T-wa Pryjacielaŭ Biełarusawiedy. Na staršyniu wybrany student A. Šukielajć.

Sprawa ŭwiatkawańnia 25.III. 12.III adbyŭsia pasiedzańnie Prezydymu Bieł. Nac. K-tu, na jakim razwažałasja sprawa ŭwiatkawańnia dnia 25. sakawika. Kamitet pastanawiŭ adznačyc hety dzień na prywatnym sabrańni siabroŭ Kamitetu.

Wybary ũ Bieł. Stud. Sajuzie. 14.III adbyŭsia ahułny hadawy schod Bieł. Studenckaha Sajuzu i wybary ũladaŭ. Na staršyniu Sajuzu wybrany student Adam Dasjukiewič.

Wiečar u čeść Puškina adbyŭsia 14.III. Było ũstupnoje slowa red. J. Šutowiča, tady referat Wiačesława Bahdanowiča ab tworstwie Puškina i ũreście deklamacyi wieršaŭ jaho ũ aryhinalie i ceły rad wieršaŭ u biełaruskim pierakładzie paeta M. Tanka.

„Беларускі Летапіс“ — kulturalna-hramadzki i litaraturny miesiačnik. Wyjšaŭ № 2–3.

„Самапоміч“ — biełaruski papularna-haspadarčy časapis budzie wychodzić dwa razy ũ miesiac. Časapis redahujecca lohka i cika wa. ũmiesť bahaty. Aprača haspadarčki zmiaščaje i roznyja wiestki z žyćcia mižnarodnaha i biełaruskaha. Časapis z ilustracyjami.

Lekcyja Ks. Ad. Stankiewiča adbyłasja 7.III ũ T-wie Pryjacielaŭ Biełarusawiedy pry Wilenskim ũnwersytecie na temu „Prof. M. Babroŭski, jaho žyćcio, dziejnaść i biełaruskaść.“

ũ Kartuskuju Biarozu, jak pawiedamlali hazety, niadaŭna Nawahradzki Wajawoda byccam za „wywrotowuju“ rabotu wysłaŭ biełaruskaŭ z Słonimskaha paw.: Wiarbickaha, Šyłu i inš.

ũ Biełarusau Katalikoŭ.

25-lećcie žanimstwa ajca B. Pačopki. Unijacki ŭwiaščeńnik a. B. Pačopka, byŭšy redaktar „Biełarusa“ 13.II siol. h. ŭwiatkawaŭ 25-lećcie swajho žanimstwa. Z hetaj nahody i naša redakcyja šle jamu „Mnohaje leta!“

Ajcy Maryjanie: I. Hermanowič z Wilni i ũł. Łysik z Dru i ad 11 da 14.III wiali ũ Landwarowie rekolekcyi, padčas jakich skazali 18 nawuk.

ũ Litoŭcaŭ.

Rekolekcyi dla wuńnioŭskaj moładzi adbylisia ũ kancy minulaaha tydnia.

žjezd siabroŭ Litoŭskaha Haspadarskaha T-wa adbyŭsia ũ Wilni 5.III. Miž inšym žjezd ŭwierszidziŭ, što sialanie ũ pawietach: Brasłaŭskim, Pastaŭskim i Dziŭnienskim z pryčyny letašniaha nieŭradžaju nia majuć chleba, a tak-ža pošaru dla skaciny, što palaženńie ciažoje i patrebna ja tam bieżadkladnaja pomač.

11 ksiandzoŭ litoŭcaŭ buduć adkazwać prad Sudom za toje, što pišućy metryki, zapiswali ich na litoŭski ład. Cikawy budzie sud!

Litoŭcy i ũ Waršawie siabie baroniać. 28.II. Waršaŭski časapis „Dzień Dobry! Kurjer Čerwony“ ũ artykule „Zbrodniczy Litwin w Wilnie“ duža niakulturalna napaŭ na pawadyra litoŭskaha hramadzianstwa ũ Wilni hram. K. Stašysa. Woš-ža u žwiazku z hetym 2.III. u redakcyju henaha časapisu žjawilisia dwa studenty litoŭcy: Taŭkačeŭski i Welecki, jakija wučacca ũ Waršawie, i damahalisia adklikać heny artykuł. Redaktar nie zhadziŭsia. Tady Welecki daŭ jamu pawuchu, uručyŭ swoj wizytowy bilet i sam paklikaŭ palicyju. Palicyja studentaŭ zatrymała, ale nazaŭtra zwolniła.

ũ przykład biełarusam. ũ škole ũ Twerecy litoŭskich dziaćciej pierawažna wučać popolsku. Woš-ža bački hetych dziaćciej doma wučać palitoŭsku. Dla hetaj mety słužać im dziaćcaŭ žurnał „Aušrele“ i roznyja adpawiednyja dla hetaha knižki. Hetak pawinny rabić i biełaruskija bački. Jość na heta „Wasilki“, jość „Pieršyja Ziarniatki“, a chutka buduć „Zasieŭki“.

Z relihijna-hramadz-kaj niwy

× Sprawa supracouńnictwa katalikoŭ z sacyjalistami ũ Francyi. Niadaŭna premjer Francyi Lawon Blum, na zapytańnie adnaho z supracouńnikaŭ katalickaha časapisu „Sept“ u sprawie supracouńnictwa katalikoŭ z sacyjalistami, zajawiŭ, što jon u hetkuju mahčymaść wiera i da hetaha zaklikaje francuskich katalikoŭ.

Hetaki pahlad Bluma wyklikaŭ pryčilnaje pajaśnienie ũ tym-ža katalickim časapisie „Sept.“

× św. Ajciec pazdarawiŭ. św. Ajciec pazdarawiŭ i 12 hetaha miesiaca byŭ ũžo, jaśče pieršy raz pašla chwiaroby, na sabrańni kardynałaŭ.

× Relihijnaje žyćcio ũ Sawie tach. Biazbožnickaja akcyja ũ SSSR nia spyniajecca. ũ 1936 hodzie biazbožnickija arhanizacyi ličyli kala 6 500.000 siabroŭ. ũ hetym hodzie hetyja-ž arhanizacyi pastanawili ũzmacnić swaju dziejnaść. Relihijnaje žyćcio adnak tam nie zamiraje, a heta moža ŭwierszidzić nawet toj fakt, što mnohija čyrwonaarmiejcy nosiać na hrudziach kryžyki.

× Pawarot da Kaścioła. Niadaŭna pamior u Juhasławii Diuro Wajtert, kiraŭnik Nacyjanalnaha Banku Juhasławii, wiedamy, jak adzin z pawadyroŭ juhasławianskich masonaŭ. Pierad śmierci jon pahadziŭsia adnak z Kaściołam i adklikaŭ swaje pamyłki.

× 550 hadoŭ chryśčeńnia Litwy. Sioleta minula roŭna 550 hadoŭ, jak za časou Witaŭta Wielikaha ũ Litwie zawiedziana chryścijanskaja katalickaja wiera. Hety jubilej, jak pišuć hazety ũ Litwa rychtujecca adŭwiatkawać duža ũračysta.

× Beatyfikacyja bahasł. Andreja Baboli. 16 h. m. u Watykanie adbyŭsia pad kiraŭnictwam św. Ajca pasiedzańnie 13 kardynałaŭ i 20 prałataŭ, na jakim byla razhladana sprawa kananizacyi mučanika Andreja Baboli. Wyniki hetaha pasiedzańnia ũ chutkim casie abwieścić sam św. Ajciec.

Mnohija nieciarpliwiacca, što prychozicca doŭha čakać na pakwita wańnie ũ Našaj Poście prysłanych na „Chr. Dumku“ hrošaŭ. Woš-ža wyjaśniajem, što heta zatym, što padpišćykaŭ dawoli mnoha i što kwitujem paparadku i pawodle času prysyłańnia hrošaŭ.

... a **Hišpancy** ũsio wajujuć:
Ich susiedzi kantralujuć...
Pierš „pa-družbie“ pamahali,
Pakul kurku abskubali;
A jak kości astalisia,
Tahdy ũspomnili pry misie,
Ŕto Hišpancy — dobry dzieci
I što Boh ũywie na świecie. —
„Niachaj bjucca sabie sami...“
Wot Eũropa tymčasami
U siabie zaniata duŕa:
Krucić gaz, kuje aruŕŕa;
Lihu łataje, cyruje,
Dyj Hišpancaũ kantraluje.
Ŕŕo druhi miljon tam hinie —
Liha woka leđ adčynie:

Tam biaz chleba mruć siroty —
Liha šle kontrolny noty...
Nianiak siem — dzicia biaz nosul
Tak Hišpanku hołu j bosu,
Jak dziaũčynku-niedapieku,
Uziali bławny u apieku. —
Stali ũ koła—huli, huli! —
Na wiarbie ũŕo śpiejuć duli...
Stalin sietku razstaũlaje,
Mussolini zahaniaje.
Hitler hniec ũ duhu fašystaũ,
Blum bjeć ũ zuby kamuniŕtaũ...
Baldwin ũ Londynie ihraje,
Eden pałačkaj kiwaje;
I „kwartet“ pijaie, dyj skača,
A Hišpanka. . kroũju płača...
Lawon Wietrahon.

Michel Angelo i jahony krytyk.

(Achwiaruju majmu „krytyku“ z „Biełaruskaŕa Frontu“).

AD REDAKCYI: Hety wierš asnawany na histaryčnym zdareńni: ũ 1534 h. wiadamy mastak Michał Anioł Buonarroti pačaũ malawać Strašny Sud na ścianie, za aũtarom, u Sykstyńskaj kaplicy ũ Watykanie. Kali rabota była skončana i ryštawańnie ŕniata, usie byli zachopleny aryzmam i daskanalnašciu malunku. Ale znajšlisia zarãž i zajadtyja krytyki: pamiŕ hetymi najbołš dakučyũ mastaku prydworny kanonik, Błaŕej z Cyzenu, katory hawaryũ, što malunak bołš tasoũny dla karčmy, jak dla kašciota. Tahdy Michał Anioł, zaũwaŕyũŕy zlosny woblik swajho krytyka, zara pamiašciu jaho ũ piekle. Kali sprawa adkryłasia, a śmiech i plotki pajšli pa ũsim Rymie, pakryũdŕany kanonik ŕwiarnuũsia da papieŕa, Paũta III, prašiačy ratunku. Papieŕ adkazaũ, što jahonaja ũłada datyčyć tolki ziamli i čysca, ale z piekla i jon ũŕo wyratawać nia moŕa.

Buonarroti Sud maluje,
Jaho kanonik krytykuje,
Toj strašny Sud ũ Sykstyńie
[tworyć,
A hety ješć jaho i moryć:
„Nu, što, namazaũ?“ Kaŕa: „Stydna!
Ściana papeckana ahidna:
Ratujcie, ludzi, maje miły,
Krytykawać nia maju siły, —
Aŕ kroũ maja ũ ŕylach stynie —
Toŕ heta dzieicca ũ ŕwiatyni...
Kali-ŕ chto bačyũ, kab anioły
Z ŕwiatymi ũ niebie byli hoły?!
Toŕ tre' bylo zakryć naturu,
Bo ũsiak padumać moŕna...zduu.
Hladŕu ja, wočy praciraju,
I aŕ pacieju, ũ ŕaũ ũpadaju:
Praz akulary, ci praz pryzmu
Nia baču kaliũka aryzmu.
Abraz biaz tołku i biaz składu,
Malunak zblutany biaz ładu —
Karčemna niejkaja zabawa...
Zamazać ũsio i ceta sprawa!“

*

Narešcie woš abraz hatowy:
Tut — Strašny Sud — Sudŕdzia su-
[rowy.
Jon—Waładar—mahutny, hrozny:

Kruhom staić narod trywoŕny.
Tut—dies irae—dzień rasplaty:
Ŕsie roũny—biedny, ci bahaty;
Pany ũnizie, a ũwierchu słuhi —
Tut tolki waŕacca zasluhi.
Narod čakaje swajej doli.
Tymčasam čerci z swajej woli
Za kark, za čub, abo za wuŕy
K' sabie, u piekla, ciahnuć duŕy.
Čarciej anioły ŕwierchu praŕuć,
ŕwiatych baroniać, a zlych wiaŕuć.

*

Woš—woš apošni duch niačysty!
Ruka wialikaha artysty
Dryŕyć. Jak chwali chodziać hrudzi:
Jon sumniewajecca. A ludzi,
Jak pčoly u raŕbitym roju,
Hudziać, taũkuca miŕ saboju:
Kryčać, spraçajucca, chachočuć—
Skarej abraz ubačyć chočuć.
I koŕny, chto tudy dabiũsia,
Hublaũ jazyk, drantwieũ—dziwiũsia.
Pachwały ũsie artysta čuje,
I čuũ — kanonik krytykuje...
Aŕ woš — akazija dahodna —
Jošć miejsca: praũda, niawyhodna,
Ŕ kucie, u piekle... dy ničoŕa,
Jakraz dla krytyka takoha!

Z PALITYKI

× **Waŕnyja ŕmieny ũ nutra-
noj českej palitycy.** Pawodle
apošnich wiestak, čechasławacki
ũrad raŕyũsia dać ŕyrokuju aũtano-
miju nacyjanalnym mienšasćiam,
jakija ũwachodziać u skład čechas-
ławackaj dziaŕŕawy. Niemcy ma-
juć atrymac kulturnuju aũtano-
miju. Na kulturnyja ũstanowy majuć
atrymac 20 prac. usich dziaŕŕaũ-
nych hrošaũ. ŕyrokuju aũtano-
miju maje taksama atrymac Padkarpac-
ja Ruš. Z inšymi nacyjanalnymi
mienšasćiami wiaducca pieraha-
wory.

× **U Hišpanii dalej idzie ŕorst-
kaja, krywawaja baračba.** Čto
pieramoŕa, ciaŕka jašče skazać.
Apošnimi dniami bołš pieramaŕa-
juć prawyja. Kanca wajny adnak
nia widać.

× **Anhlija ũwaruŕajecca.** Apoš-
nim časam Anhlija silna pačala
ũwaruŕacca. U praciahu 2-č ha-
doũ pastanawiła zbudawać 148
wajennych karabloũ.

× **Baski iduć da niezaleŕnašć-
ci.** Baski, karystajučy z ciapieraš-
niaj chatniaj hišpanskaj wajny,
starajucca zdabyć sabie palityčnu-
ju niezaleŕnašć.

× **Niebiašpieka wajny miŕ
Amerykaj i Japonijaj.** Niadaũna
na pasiedŕańni senatu Zlučanych
ŕtataũ Paũn. Ameryki sen. Levis
skazaũ, što isnuje niebiašpieka
wajny miŕ Amerykaj i Japonijaj.

× **U Łodzi wybranaha druhi
raz na prezydenta miesta N. Bar-
lickaha—socyjalista, ministar nu-
tranych sprau nia začwierdziũ i
paklikaũ na časowaha prezydenta
miesta M. Gadleũskaha.**

× **U Italii, pawodle sprawazda-
čy sakretara fašystoũkaj partyi,
hetaja-ŕ partyja maje 9.251989
siabroũ.**

× **U Abisynii italjancy ras-
stralali Ras Destu.** Ras Desta —
slaũny abisynski pawadyr; jon cha-
cieũ vyhnać italjancaũ i padniaũ
prociũ ich paũstańnie; wojska ja-
ho italjancy raŕbili i samoha zla-
wiũŕy zaraz-ŕa rasstralali.

Šach-mach, artysta miejsca ładzić:
Tudy kanonika pasadzić.
I jak kanonik nia trudziũsia, —
Aŕ pierad papieŕam sudziũsia:
Dy wyrwać z piekla, ci z mahiły,
I papieŕ sam nia maje siły. —
Woš krytyk, duŕa niewiasioly,
ŕmiajoju apajasan, hoły,
Siadzić u piekle tymčasami
Na dne, z ašlĩnymi wuŕami.

Lawon Wietrahon.

Jak Wialla, pływie biełaruskaść!

Žodziški, Wialejskaha paw. My żywiom nad samaj Wialloj. Naša biełaruskaje życie ū žo dziškach padobnaje da hetaj Wialli. Jano pływie nam, jak wada. Ū Žodziškach znajdziecca adzin, druhi chochlik, što choča biełaruskaje życie naša pierajnačyc. Ale z hetaha ničoha nia wychodzić, bo naša biełaruskaje życie tut spiełaje i wyprabawanaje.

Ja pa prożwiščach nie nazawu tut wydatnych žodzišnych biełarusau, ale sława im i honar i pašana chaj budúć, bo jany stojkija ludzi ū abaronie ūsiaho, što ū žodziškach jość biełaruskaje.

Ž.

I tut jość biełarusy.

Biełastockija Zawady. Hety hod mnohich haspadarou u nas biada prycisnuła z pošaram. Sie na ich na bałotach astałosia i hetkaj zimoj ciazka było jaho stul

uziać. Jany wazili siena łodkami, ale kudy-ž heta ich rabota!

Prawasłaŭnyja biełarusy kala nas wielmi spužalisia. Pa wioskach žbirajuć podpisy, kab prawasłaŭnyja razem z katalikami światkawali swaje światy. Baciška ū carkwie tych prawasłaŭnych nia chwale, jakija na heta padpisywajucca.

Ū našaj staranie ludzi nadta bajacca biełaruskaj hazety. Naša palicyja duža dobra wiedaje, chto z nas čytaje biełaruskija hazety. A ūžo, jak palicyja heta poznaje, dyk tady nas nadta wialiki strach biare čytać swaje hazety. Daŭniej z hetym u nas było kudy lahcej, jak ciapier. A ū nas, dziakawać Bohu, jość biełarusy wielmi mocnyja! Jany tak lubiać usio swajo rodnaje i tak horača addany biełaruskaj sprawie, što z hetaha aź dziwicca treba i za heta ich treba chwalić!

B. Z.

— **Jad pawukoŭ — lekarstwa na serca.** Lekary ū Zlučanych Štatach Paŭnočnaj Ameryki świerdzili, što jad adnaho roku pawukoŭ dobra dzieić na sercawija chwaroby. Ciapier hadujuć tam henych pawukoŭ i z ichniaha jadu robiac lekarstwa.

— **Uzrost naradžeńniaŭ u SSSR.** Jak pawiedamlajuć, ličba naradžeńniaŭ u SSSR pawialičwajecca. Ū samaj Maskwie hetaja ličba z 70.000 u 1935 hodzie ūzrasła ū 1936 hodzie na 150.000.

— **New-Jork** u Amerycy najbołšaje miesta światu: ličyc ciapier 7,600.000 žycharou.

— **Miljon ludziej u turmach.** Pawodle sprawazdačy Socyjalnaj Komisii Lihi Nacyjaŭ, u turmach usiaho światu prabywaje ciapier bołš miliona asob. Na 100.000 žycharou prypadaje u Anhlui — 27—30 wiaźniaŭ, u Francyi — 70, u šwaj-

caryi — 164, u Niamieččynie i siaredniaeŭrapejskich dziarżawach bołš 200, u Zlučanych Štatach Paŭnočnaj Ameryki ū hod u turmu padadaje kala 200.000 asob, a ū Indyjach kala 150.000 asob.

— **Marskaja żywiota wahoj 1800 kłh.** Rybaki, łowiačy rybu na Rioskaj plaży (u Amerycy) zlawili żywiolinu wahoj 1.800 kłh. Heta żywiolina parwata rybakom sietki i čuć nie zatapila adnej łodki.

— **Projekt nowaha kalendara.** Sakrataryjat Lihi Narodaŭ razhladaje ciapier tekst projektu reformy kalendara. Projekt pradbača ūwiadzieńnie ū życie nowaha stalaha kalendara ad dnia 1 studnia 1939 h. Hod maje dzialicca na 12 miesiacau i 4 roŭnyja kwartaly.

— **Zbrajeńnie i hanučy.** Sajuz kupcoŭ, handlujučych hanučami, z siadzibaj u Londynie, świerdził, što cana na ha-

nučy ū apošnih miesiacach pajšla ūharu na 10 procentau. Heta maje žwiazak z pryšpašeńniem zbrajeńnia: zbołšylasia potreba hanučau čyścić mašyny i wyrablać hruboje palatno dla žaŭnierau.

— **10 miljonau 600 tysiać zał. na wodku** wydana ū wadnym tolki wilenskim wajawodztwie. Dziela toho, što ū hetym wajawodztwie jość kala 260 tysiać siemjaŭ, dyk na koźnuju siamju prypadaje pa 40 zał. wydanych nad wodku. Ništo sabie! A na hazety, na palepšańnie haspadarki i niama.

Wilenskaja chronika.

— **Bazylika**, jak pawiedamlajuć hazety, budzie adčyniena na Wialikdziej.

— **Skarb na Zamkowaj Hary.** 13 sakawika rabotniki, pracujućy nad naprawaj razwalinaŭ muroŭ na Zamkowaj Hary, znajšli skarb: srebnija i miadzianija hrošy z XVII-stahodździa i wialikaj wartaci załatyja kołčyki z dwuma brylantanami i šmarahdami z XVI stahodździa.

— **Bomby padkładajuć.** Niejkija niawykrytyja da siańniašniaha času chulihany padkładańnia bombaŭ nia spyniajuć. Apošnim časam padlażyli bombu pad dźwiery bylaho staršyni komisaryčnaha ūradu żydoŭskaj Hminy ū Wilni Pornesa. Wybuh wialikaj škody nie zrabiti.

Paštowaja skrynka.

A. Ž. Drukujem, nie zabywajcisia ab nas!

B. Z. Jak bačycie, paprawili i skarystali.

A. B. kala Ružanki: Prošbu spaŭniajem, čakajem na padpisku. Prysyłajcie probnyja adrasy!

M. T. Duža dziakujem, adzin wiersz drukujem.

M. M. Drukujem mienšy, ščyra dziakujem.

Ū I. S. Pasyłajem, čytajcie, pašyracie, prysyłajcie probnyja adrasy.

Z. K. Wysyłajem.

Ū B. Prošbu spaŭniajem.

B. W. Nie adkazwajem, bo šanujem siabie i swich čytačoŭ, niachaj žwiahaje na zdaroŭje.

L. W. Jak bačycie, drukujem.

Na „Chr. Dumku“ prysłali: W. K. — 0,60, Ant. Hr. — 1,20, J. W. — 2,50, I. R. — 1,20, Ad. L. — 1,00, Z. L. — 1,00, M. B. — 1,00, B. L. — 1,00, Fr. D. — 2,40, Ū I. K. — 0,30, Dr. St. Hr. — 3,00, J. R. — 0,60, Ū I. P. — 1,20, Ks. Fr. Č. — 30,00. (d. b.)

Žarty.

Pamiž panienkami.

— Što ty robiš, kab mieć takija čystyja, dalikatnyja ručki?

— Ničoha!

Ū kramie.

— Dajcie mnie radyjowy aparat, ale na karotkija fall, bo ū nas małoje pamieškańnie.

*

— Kali ty, Maciej, addasi mnie doih? — pytaje Jankiel sielanina.

— Jak tabie nia soram, Jankiel, pytacca! Ty ūžo stary čalawiek i taki cikawy.

„Chr. Dumka“ wychodzić: 5 i 20 koźnaha miesiaca.

Padpiska na hod — 2 zł. 40 hr., na paŭhoda — 1 zł. 20 hr., na try miesiacy — 60 hr. Cana asobnaha numeru — 10 hrašoŭ. Adras Redakcyi i Administracyi: Wilnia (Wilno), Żawalnaja wul. № 1—2.

Redakcyjnaja Kalebija: Ks. Dr. I. Rešeć, Wincuk Adwažny, Ks. Ad. Stankiewič, W. Jermalkowič. Adkazny redaktor KS. AD. STANKIEWIČ. × časapis wychodzić z dazwołu duchoŭnaj ulady. -X Wydawiec „BIELPRES”.

Biełaruskaja Drukarnia im. Fr. Skaryny, Wilnia, Żawalnaja wul. № 1.